

Η ΤΕΧΝΗ ΕΝ ΤΗ

ΑΡΧΑΙΑ, ΕΛΛΑΔΙ

Ἰστρος πλήρης ἀρχαιοφίλου ἐμπνεύσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀδιάπτωτος ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους διήκει ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἀρχαϊκὴ Ἑλλάς» συγγράμματι τοῦ κ. Γεωργίου Περώ, προχρηματευομένου τῇ διὰ τῶν πρῶ-

των αἰώνων ἐξέλιξιν τῆς ἀρχαίας τέχνης, τῆς γλυπτικῆς ἰδίᾳ καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Καὶ δι' ὅσους ἀκροθιγῶς μόνον ἤψαντο τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας καὶ διὰ τοὺς μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος ἱστορικοὺς τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ ἐνθουσιώδους Γαλάτου δὲν ἀμοιροῖ ἐνδιαφέροντος καὶ θελήτηρων. Ἀπασα ἡ γοητεία μόλις διαπλασσομένου καλλοῦς ἐκχεῖται ἀφ' οὗτος ἐντὸς τῶν σελίδων, ἐν αἷς ἡ βαθύνουσα τοῦ συγγραφέως ἀναπαρίσθησι διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν ἐπαλλήλως παρελκυνουσῶν εἰκόνων τοὺς σπαργῶντας πρὸ τῆς μεγάλης ἐποχῆς τῆς ἐλληνικῆς τελειότητος αἰῶνας. Ἡδὴ τὰ τελευταῖα ἔργα τῆς ἀτελευτήτου ταύτης ἱστορίας τῆς ἀρχαίας τέχνης χειραγωγοῦσι τὸν ἀναδιφῶντα ἀνὰ μέσον τῶν λαμπροτήτων τῆς ἀρχαίου καὶ τῆς ἐπικῆς Ἑλλάδος καὶ μέχρι τοῦ οὐδοῦ τῆς ἀρχαίου ἐποχῆς. Ἡ πρόσφατος ὁμοῦς αὕτη προχρηματεία τοῦ Περώ ἐπιτίθησιν τὴν κορωνίδα εἰς τὸν ἀμετάπτωτον θαυμασμόν, ὃν ἐμποιοῦσιν εἰς πάντας ἡ μελέτη καὶ ἡ ἔρευνα αὐτῶν, εἰσαγεῖ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀεῖποτε ἐν παχυλῇ ἀγνοίᾳ ταύτης διατελοῦντας εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, βλίνουσα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀχαιῶν ἀνάκτων μέχρι τῶν μηδικῶν χρόνων. Ἐκ τῆς ἱστορίας σχεδὸν οὐδὲν γινώσκουμεν περὶ τῆς τότε ἐλληνικῆς ὀλβιότητος, ἧτις ἀποκαλυπτομένη δι' ἀνωνύμων, δι' ἀδεσπῶτων, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἔστιν ὅτε ἡ κρωτηριασμένων μνημείων, δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν Ἰταλίαν τῆς Ἀναγεννήσεως. Τόσον ἐκείνην ὅσον καὶ ταύτην διαπνέει εἰς εὐχαρίαν ὁργανισμὸς καὶ μία ἐπάνησις· ἀμιλλα τελεσιουργὸς διαθέτει τὰς καρδίας τῶν οἰκητῶρων τῶν αὐτονομουμένων ἐκείνων πολιτειῶν, ἐν ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκθρῶσκει ἀνὰ πᾶν βῆμα σχολὴ ἰδιόρρυθμος ἧτις ἐστὶν ὁ πρόδρομος, ἐν ταῖς γενικαῖς δὲ γραμμαῖς ἡ ἀβίαστος ἐκείνη καὶ ἀφελὴς εἰσέτι μὲν τῶν τέχνης κεκτημένης τὸ χάρισμα τοῦ θέλγειν καὶ ἡμᾶς ὅσον οὐδὲ τὰ τελειότερα σημερινὰ τεχνουργήματα. Βραδύτερον, λέγει ὁ κ. Περώ, ἐμφανίζονται τὰ κλασικὰ ἀριστουργήματα, ὧν οἱ τύποι καὶ αἱ γραμμαὶ διαφάνονται ἀπὸ τοῦ Ε' μέχρι τοῦ Η' αἰῶνος εἰς τὸ ἀσύλληπτον ἔτι ἄρωμα τῆς ὑποφωσκούσης τελειότητος.

Ἀπὸ τοῦ Η' αἰῶνος ὁ βίος τῶν ἐλληνίδων πόλεων ἀρκεταὶ ὑφιστάμενος σημαντικὰς μεταβολάς, ἵχνη τῶν ὁποίων ὑφέρπουσιν ἤδη ἀνὰ τὰ μνημεῖα τῆς τέχνης. Ἐνῶν ἐν τῇ προγενεστέρᾳ ἐποχῇ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀπασαν τὴν μέριμναν καὶ τὸν ζῆλον αὐτῆς ἐκδηλοῖ ἐπὶ τῶν τύμβων καὶ ἐπὶ τῶν μελᾶθρων, ἐν τῇ μετ' αὐτὴν τείνει εἰς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τούτων. Ἐπὶ τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ὁ οἶκος τοῦ ζῶντος ἡ θεμελιώδης ἡγεμονίας, ὁ ἀνθρωπίνος τούτεστι καὶ ὁ ἄυλος περιβάλλεται δι' ὅλων τῶν τελειοτάτων διακοσμήσεων. Παρερχομένης τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀχαιῶν ἀνάκτων παραλλάσει καὶ τὸ ἰδεῶδες τῶν πόλεων, τὸ συγκεντρούμενον εἰς τὴν περίοπτον θέσιν τῆς ἀκροπόλεως, συγχρόνως δὲ διαπλάσ-

Τὸ λουτρόν

σεται καὶ τὸ ἀστικὸν πνεῦμα. Οἱ τάφοι τῶν τεθνεώτων σπερνοῦνται πλέον τοῦ τέως αὐτῶν διακόσμου, πιθανῶς ἀπ' ἧς ἐποχῆς αἱ περὶ τῆς τύχης τῶν τεθνεώτων ἰδέαι βλίνουσιν ἀλλοιούμεναι. Ἰσχυεν ἔτι ἡ ἰδέα ὅτι καὶ θανόν τις διετέλει ζῶν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ὃν καὶ ἀνήγειρον μεγαλοπρεπῆ καὶ εὐρύχωρον· ἀλλ' ἐφεξῆς ἡ περὶ ἔξου ὡς περὶ κοινοῦ τῶν βροτῶν ἀσύλου γνώμη γενεκεύεται ἡ δὲ ἐπιτύμβιος ἀρχιτεκτονικὴ ἀποβάλλει σὺν τῷ χρόνῳ τὸν τέως προορισμὸν καὶ αὐτὰ δὲ ἔτι τὰ μελᾶθρα ἐναρμονίως βλίνουσι πρὸς τὰ νεώτερα ἥθη.

Καθ' ὃν χρόνον οἱ ἡγεμόνες ἐγκαθιδρύονται ἐπὶ τῶν ἀκροπόλεων, τὰ ἐνδοιμήματα τῶν διασημοτέρων καὶ ἰσχυροτέρων ἀστῶν διαπρέπουσιν ἐπὶ ἀπλότητι. Τοῦ λοιποῦ οἱ πολιοῦχοι θεοὶ καὶ αἱ πόλεις αὐταὶ ἔχουσι τὴν προτιμήσιν τῆς μεγαλοπρεπειᾶς. Καὶ ἐνῶ ἱδρύνται ναοὶ ἐν οἷς στεγάζονται οἱ θεοί, οἱ ἀστοὶ ἀνεγείρουσιν οἰκοδομήματα, εἰς τέρψιν αὐτῶν καὶ εἰς ἄσκησιν. Ἡ πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν γυμναστικὴν εὐνοία ἐξήρθη εἰς λατρεῖαν κατὰ τὸν 7ον καὶ 8ον αἰῶνα, τὰ δὲ γυμνάσια, ἀπλοὶ τέως περίβολοι, μετατρέπονται εἰς κατάφυτα καὶ περιφρακτα ἄλγη μετὰ πεδίων ἡρώου καὶ αἰθουσῶν κεκαλυμμένων διὰ τὴν πάλην. Αἱ Ἀθῆναι πιθανῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἄγων μουσολήτων Πεισιπρατιδῶν ἀποκτῶσιν ἱδρυμα προορισθὲν εἰς ἐπαγγελίαν ὁμηρικῶν ραψωδιῶν καὶ εἰς μουσικοὺς ἀγῶνας. Ἐν Σπάρτῃ ἡ Σικιὰς ἔχει τὴν αὐτὴν ἀποστολὴν ἐνῶ βραδύτερον χρησιμοποιεῖται εἰς αἰσυνελεύσεως, ἡ λύρα τοῦ Τερπάνδρου ἀνηρτημένη ἀπὸ τοῦ τοίχου ὑπομνησκει τὸν πρῶτον προορισμὸν τῆς. Ἐν ταῖς πλείσταις εἰς τοὺς θερινοὺς καύσωνας καὶ τὰς ἀνομβρίας ἐκτεθειμένων τούτων πόλεων ἡ σὺν πολίτῃ τῶν ἡγεμόνων συμβάλλεται εἰς ἀποκτησιν ἀφθόνου ὕδατος. Ἀλλεπάλληλοι ἀνεγείρονται τότε αἱ δημόσιαι κρήναι ὧν ἡ ἱστορία καὶ ἡ ποίησις ἐπεφύλαξαν ἡμῖν τὴν ἀμνησιν. Ἐν Σάμῳ ὁ Πολυκράτης ἀπητήγησε λαὸν ὀλοκλήρον εἰς μεγάλα ὕδραυλικά ἔργα πρὸς ἀπόκτησιν ὕδατος.

[Ἔπεται τὸ τέλος].

